

## Darbības vārda morfoloģiskās un sintaktiskās palīgnozīmes robežas

### *Borders of verb functions as morphologic or syntactic auxiliaries*

Baiba Ivulāne

Latvijas Universitāte, Humanitāro zinātņu fakultāte

Latviešu un vispārīgās valodniecības katedra

Visvalža iela 4a, Rīga, LV-1050

E-pasts: [baiba.ivulane@lu.lv](mailto:baiba.ivulane@lu.lv)

Rakstā aplūkota latviešu valodas darbības vārdu palīgnozīme morfoloģiskā un sintaktiskā funkcijā, galveno uzmanību pievēršot palīgdarbības vārdu un saitiņu izpratnei un iespējamiem robežgadījumiem. Latviešu valodniecībā par palīgdarbības vārdiem tradicionāli uzskatīti tie darbības vārdi, kuri piedalās patstāvīgu darbības vārdu analītisko laika formu veidošanā, un par saitiņām – tie darbības vārdi, kuri izmantoti nominālos un adverbialos izteicējos. Taču ir iespējama arī citāda darbības vārdu palīgnozīmes interpretācija un ir autori, kuri neatzīst analītisku darbības vārdu formu pastāvēšanu vai vismaz uzsver analītisko darbības vārdu formu līdzību ar sintaktiskām konstrukcijām, resp., palīgdarbības vārdu un saitiņu tuvību. Rakstā šī problēma skatīta galvenokārt teorētiskā aspektā un analizēti arī konkrēti lietojuma piemēri. Galvenais secinājums – divdabju savienojumi ar palīgnozīmē lietotiem darbības vārdiem ir saistīti gan ar morfoloģiju, gan sintaksi, un var teikt, ka sintaktiskās konstrukcijas ar nominālas dabas divdabju formām ir pa daļai iekļautas darbības vārda kategoriju sistēmā. Tā kā valodā būtisks ir gan uzbūves, gan nozīmes aspekts, stingru robežu nav iespējams un, domājams, nav nepieciešams novilkt.

**Atslēgvārdi:** palīgdarbības vārds, saitiņa, morfoloģiska palīgnozīme, sintaktiska palīgnozīme, analītiska forma, sintaktiska konstrukcija.

Jautājums par darbības vārdu morfoloģiskās un sintaktiskās palīgnozīmes robežām ir ik pa laikam nodarbinājis valodniekus dažādās valodniecības tradīcijās, īpaši krievu, lietuviešu u. c. (sk., piem., Zhirmunskij, Sunik 1965; Ambrazas 1984; Paulauskienė 1994). Šai rakstā aplūkoti palīgnozīmē lietoto darbības vārdu lietojuma robežgadījumi latviešu valodā, kā arī iespējamie teorētiskās izpratnes līmeņi.

(1) *Viņš jau ir izaudzis* [...], *viņš nu ir liels, nopietns* [...]. (K)

Analīzes centrā ir jautājums, vai *ir izaudzis* (1) piemērā ir uzskatāma par analītisku darbības vārda formu, tādējādi sastatot to ar vienkāršu darbības vārda formu (kā (2) piemērā), vai arī par sintaktisku konstrukciju, sastatot to ar saitiņas savienojumu ar nomenu sastata izteicējā (kā (3) piemērā):

(2) *viņš ir izaudzis : viņš aug*

(3) *viņš ir izaudzis : viņš ir liels*

Iespējams arī šāds retorisks jautājuma formulējums – vai vispār pastāv analītiskas darbības vārda formas? Citiem vārdiem – vai palīгноzīmē lietotais darbības vārds šeit ir palīғdarbības vārds (un tam piemīt morfoloģiska palīғnozīme) vai saitiņa (un tam piemīt sintaktiska palīғnozīme)?

Jāsaka gan, ka valodniecības literatūrā biežāk runāts par palīғdarbības vārdu attieksmēm un robežām ar patstāvīgiem darbības vārdiem (sk., piem., Matthews 1997; Crystal 1999), kas ir pavisam cits jautājums, bet retāk par palīғdarbības vārdu un saitiņu tuvību un to morfoloģisko un sintaktisko funkciju līdzību. Pa daļai tas skaidrojams ar to, ka šāda tuvība nav raksturīga visām valodām, jo daudzās valodās atšķirībā no baltu valodām morfoloģiskā palīғnozīme piemīt vieniem darbības vārdiem, bet sintaktiskā citiem (piem., angļu *be* ‘būt, pastāvēt’ un *have* ‘būt, piederēt’). Turklāt jautājums par palīғdarbības vārdu un patstāvīgu darbības vārdu attieksmēm zināmā mērā ir filozofiskas dabas jautājums par kategoriju robežām plašākā izpratnē. Savukārt jautājums par sintaktiskās un morfoloģiskās palīғnozīmes robežām ir vairāk sintakses problēmjautājums.

Vispirms morfoloģiskās un sintaktiskās palīғnozīmes robežas tiek nospraustas jau palīғdarbības vārda un saitiņas definējumos, kas dažādiem autoriem mēdz būt atšķirīgi. No literatūrā atrodamajām definīcijām lielākoties izriet ļoti stingrs vienas un otras palīғnozīmes šķērums, piem., VPSV: **palīғdarbības vārds jeb palīғverbs** ir „darbības vārds, kuru kopā ar patstāvīga darbības vārda divdabja formu izmanto analītiskas darbības vārda laika, veida, izteiksmes vai kārtas formas veidošanai“ (VPSV 2007, 274).

Definīcijas mēdz būt arī vispārīgākas. Daži piemēri no anglofonās valodniecības: Pīters H. Metjūss (*Peter H. Matthews*) palīғdarbības vārdu definē kā darbības vārdu, kas nosaka attieksmes ar citu darbības vārdu (Matthews 1981, 96); Endrjū Redfords (*Andrew Radford*) to formulē, sakot, ka palīғdarbības vārds sniedz papildu – tātad *palīғa* – informāciju par patstāvīgā darbības vārda raksturoto darbību vai procesu (Radford 1997, 13). Tāpat arī Gregorijs Andersons (*Gregory Anderson*) uzskata, ka palīғdarbības vārdi atrodas pa vidu starp patstāvīgiem darbības vārdiem un afiksiem, tie ir vismaz zināmā mērā semantiski izbalējuši un gramatizējušies, lai izteiktu kādu vai vairākas no svarīgākajām darbības vārdu kategorijām, visbiežāk veidu un modalitāti, bet bieži arī laiku, kārtu u. c. Tādējādi palīғdarbības vārdi ir elementi, kas kopā ar patstāvīgiem darbības vārdiem veido verbālu frāzi un veic kādu skaidrāk vai abstraktāk definējamu gramatisku funkciju. Palīғdarbības vārda konstrukcijā patstāvīgais darbības vārds piešķir savienojumam leksisku saturu, kamēr palīғdarbības vārds – gramatisku vai funkcionālu saturu (Anderson 2006, 4–7).

Tātad palīғdarbības vārdam pēc šo autoru uzskatiem piemīt morfoloģiska palīғnozīme.

Ja abas palīғnozīmes tiek stingri šķirtas, otrs aplūkojamais jēdziens ir *saitiņa*.

**Saitiņa** tāpat ir darbības vārds, kam ir vāji izteikta patstāvīga leksiska nozīme un kura galvenais uzdevums ir saistīt citus teikuma struktūras elementus. Piem., VPSV saitiņa jeb kopula ir definēta kā „darbības vārds, kas veic sintaktisku

palīgfunkciju sastata izteicējā un izsaka tā gramatiskās nozīmes – laiku, personu, modalitāti”. Piem., *Diena ir skaista* (VPSV 2007, 334).

P. H. Metjūsa interpretācijā – un būtībā arī latviešu valodniecības tradīcijā – saitiņa ir līdzeklis, ar ko predikatīvs, kurš **nav** darbības vārds un kura forma nevar izteikt laiku un citas verbālas kategorijas, tiek piemērots konstrukcijai, kurā darbības vārds ir būtisks elements (Matthews 1981, 116).

Savukārt Regīna Pusteta (*Regina Pustet*), pētījot īpaši saitiņas, uzsver saitiņas leksiskās nozīmes trūkumu, bet gramatiskās nozīmes nevISPārīna. Saitiņa ir elements, kas noteiktās valodās parādās kopā ar noteiktām leksēmām, kad tās funkcionē kā izteicēja kodols. Saitiņa izteicējam nepiešķir nekādu semantisku saturu (Pustet 2003, 5). Tānad definīcija ir gana plaša, lai arī palīgdarbības vārdi varētu ietilpt šajā grupā, taču pašā pētījumā tomēr savienojumi ar patstāvīgu darbības vārdu formām netiek analizēti.

Tas, ka teorētiskajā literatūrā abas palīgnozīmes tiek stingri šķirtas, rāda arī to, ka šis jautājums neattiecas vienīgi uz vispārīgo valodniecību, bet vēl jo aktuālāks ir konkrētas valodas kontekstā, un latviešu valoda acīmredzot ir viena no šādām valodām.

Minētās definīcijas ietver arī norādi uz to, ka darbības vārda palīgnozīme ir atkarīga gan no palīgnozīmē lietotā darbības vārda paša, gan arī no patstāvīgā vārda, kas attiecīgajā konstrukcijā ir kopā ar palīgnozīmē lietoto darbības vārdu. Tomēr palīgnozīmes interpretācija latviešu valodā no konkrētā palīgnozīmē lietotā darbības vārda ir atkarīga retāk (tikai darbības vārda *tikt* un ciešamās kārtas sakarā), jo biežākais palīgnozīmē lietotais darbības vārds – *būt* – var veikt gan vienu, gan otru palīgfunkciju. Valodās, kur darbības vārdi katrā funkcijā ir atšķirīgi, tas iespējams biežāk. R. Pusteta tieši nozīmi pat izvirza par galveno atšķirību starp saitiņām un palīgdarbības vārdiem – palīgdarbības vārdi esot ar savu nozīmi, bet saitiņas pilnīgi bez leksiskās nozīmes (Pustet 2003, 5–6).

Latviešu valodā tānad visbiežāk jāņem vērā attiecīgajā konstrukcijā ietilpstošais patstāvīgais vārds, kas ir nomens vai nomena aizstājējs vai patstāvīgs darbības vārds divdabja formā.

No palīgnozīmē lietotā darbības vārda, kā jau minēts, savienojuma interpretācija visvairāk ir atkarīga tieši ciešamajā kārtā, kur savienojumiem ar *tikt* (kā (4) piemērā) mēdz būt atšķirīga nozīme no savienojumiem, kuros izmantots darbības vārds *būt* (kā (5) piemērā). Šādā aspektā noder dinamisko (ar *tikt*) un statisko (ar *būt*) formu šķīrums (par to sīkāk sk. Kalnača 2013, 480, 505–506 un Ivulāne 2013, 465). Dinamiskās formas drīzāk uzskatāmas par analītiskām darbības vārda formām, savukārt statiskās ir tuvākas nominālām sintaktiskām konstrukcijām ar saitiņu.

- (4) *Tāpat ir ticis publicēts saraksts ar „neparastākajiem” vecāku dotajiem vārdiem [..].* (G)
- (5) *Pasūtītājs publicē paziņojumu laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”, ja par attiecīgo procedūru ir bijis publicēts paziņojums.* (G)

Tāpat arī darāmajā kārtā īstenības, atstāstījuma un vēlējuma izteiksmes formas (sk. attiecīgi (6), (7) un (8) piemēru) iespējams uzskatīt par tuvākām

sintaktiskām konstrukcijām gan patstāvīgās daļas nominālās dabas dēļ, gan arī palīгноzīmē lietotā darbības vārda daudzfunkcionāluma dēļ. Praktiskais lietojums gan rāda, ka par robežgadījumiem var drīzāk uzskatīt tos savienojumus, kur patstāvīgais darbības vārds izsaka pabeigtu darbību, resp., ir priedēkļverbs (sk. (9) piemēru):

- (6) *Viņš nenoliedz, ka ir domājis par atgriešanos Latvijā [..].* (K)
- (7) *Par to viņš esot domājis jau ilgāku laiku.* (K)
- (8) *Kas gan būtu domājis, ka tik ātri skrien laiks?* (K)
- (9) *[..] tad sākām domāt vai tiešām mūsu augos būtu ieperinājušās laputis?* (K)

Tādējādi, lai noteiktu analītisko formu un sintaktisko konstrukciju tuvību vai atšķirības, pagaidām tiek piedāvāts izmantot šādus kritērijus:

- 1) vai savienojuma patstāvīgajai daļai ir nomināls raksturs, resp., piesaistīto daļu līdzība, t. i., vai patstāvīgajam vārdam izteicējā ir nomināla daba (vajadzības izteiksmes formas darāmajā kārtā tādēļ nav robežgadījumi, jo darbības vārda vajadzības izteiksmes formai nav nomeniem raksturīgo gramatisko nozīmju, bet divdabjiem tās ir);
- 2) vai palīгноzīmē lietotais darbības vārds var veikt gan – tradicionālajā izpratnē – palīgnoreģības vārda, gan saitiņas funkciju (*tikt* palīgnoreģības vārda funkcijā (dinamiskā pasīva formās) lietots ar citu nozīmi, tas ir vairāk desamentizējies nekā saitiņas funkcijā, sal. (10) un (11) piemēru, tādēļ *tikt* savienojumi ar divdabjiem drīzāk ir analītiskas formas; savukārt par statisko pasīvu, resp., pasīva formām ar darbības vārdu *būt*, arī literatūrā atrodams viedoklis, ka *būt* tajās ir drīzāk saitiņa, nevis palīgnoreģības vārds (Holvoet 2001, 163)):

- (10) *Pamazām Ievai tika skaidrs, ka tas ir Miervalža bērns [..].* (K) ‘kļuva skaidrs’
- (11) *tika skaidrots*

Runājot par otro kritēriju, jāsaka, ka arī dinamisko un statisko savienojumu nozīme jau nosaka, ka vienas, resp., dinamiskās formas, ir tuvākas vienkāršajām darbības vārda formām, kas parasti izsaka aktīvu norisi, bet otras, statiskās formas, tuvākas stāvokļa izteikšanai, kas bieži tiek darīts ar nomināliem izteicējiem, kuros ir saitiņas.

Atsevišķi darbības vārdu morfoloģiskās un sintaktiskās palīgnoreģības robežgadījumu sakarā jāpiemin savienojumu patstāvīgajā daļā esošo divdabju nominalizēšanās. Arī gadījumi, kad piesaistītais divdabis nominalizējas, var būt robežgadījumi starp darbības vārda sintaktisko un morfoloģisko palīgnoreģīmi, jo ne vienmēr ir skaidri nosakāms, kurā brīdī divdabi var sākt uzskatīt par nomeni, sk. (12) piemēru, kur *ir apdāvināts* var interpretēt gan kā nominālu, gan verbālu izteicēju:

- (12) *Viņš ir apdāvināts.*

Taču šis ir objektīvs, valodas materiālā balstīts robežgadījums, ne vairs teorētiska problēma.

Līdzīgi ir ar gadījumiem, kad divdabis izteicējā tikai pēc formas ir tāds pats kā attiecīgais analītisko formu divdabis, bet patiesībā ir īpašības vārds (un palīgnozīmē lietotais darbības vārds tātad – saitiņa), jo attiecīga darbības vārda ar procesa nozīmi latviešu valodā nav, sk. (13) piemēru, kur *punktots* ir īpašības vārds un *ir* – saitiņa, lai gan formāli vārdu *punktots* varētu uzskatīt arī par divdabi, kas veidots no darbības vārda *punktot* (šāds darbības vārds latviešu valodā pastāv, taču ar citādu nozīmi). Par šādiem divdabjiem darāmajā kārtā lietuviešu valodā rakstījis Vītauts Ambrazs (*Vytautas Ambrazas* 2006, 171–172), sk. (14) piemēru, kur šķietamais divdabis *suvarges* ‘savārdzis’ uzskatāms par nominalizējušos, jo neatspoguļo vis *savārgšanas* procesa rezultātu, bet gan puiša izjūtas vai stāvokli, resp., nevar sacīt, ka puišis vārga, vārga, līdz savārga, bet gan tāds jau bija, sal. ar (15) un (16) piemēru latviešu valodā, kur (15) piemērā tāpat ir nomināla konstrukcija ar saitiņu, kam ir tāda pati nozīme un formālā uzbūve kā (16) piemēram:

(13) *Audums ir punktots.*

(14) Lietuviešu valodā

|                          |               |                    |
|--------------------------|---------------|--------------------|
| <i>Berniokas</i>         | <i>buvo</i>   | <i>suvarges.</i>   |
| Puisis.NOM.M             | būt.AUX.PST.3 | savārgt.PTCP.PST.M |
| ‘Puisis bija savārdzis.’ |               |                    |

(15) *Puisis bija apslimis.*

(16) *Puisis bija slims.*

Tāpat arī savienojumi, kur ir palīgnozīmē lietots darbības vārds kopā ar divdabi ar *-ams/-āms*, var uzskatīt par robežgadījumiem un interpretēt gan kā sintaktisku konstrukciju, gan, ļoti paplašinot paradigmas jēdzienu, kā vajadzības izteiksmi izsakošu konstrukciju un tādējādi paralēlformu regulārajai vajadzības izteiksmes formai, sk. (17) piemēru, kur *ir lasāma* var būt lietots ar nozīmi ‘ir jālasa’ un tādējādi varētu uzskatīt, ka darbības vārdam *būt* te piemīt morfoloģiska, nevis sintaktiska palīgnozīme:

(17) *Grāmata ir lasāma.*

Taču raksturotajos gadījumos jautājums ir aktuāls vienīgi tradicionālajā analītisko formu interpretācijā, bet, raugoties uz formu un konstrukciju robežgadījumiem plašāk, vispirms risināmi citi, teorētiskāki, jautājumi.

Tā, pievēršoties teorētiskiem šīs problēmas izpratnes līmeņiem, jāieskicē literatūrā atrodami argumenti par labu savienojumu pieskaitīšanai pie vienas vai otras grupas.

Ja tiek uzdots klasiskais problēmjautājums, proti, **vai pastāv analītiskas darbības vārda formas**, galvenie piedāvātie **argumenti negatīvai atbildei** varētu būt, piem., šādi:

- 1) t. s. analītiskās formas tiek veidotas no atsevišķu vārdu gramatiskajām formām, tādēļ nevar tikt uzskatītas par viena vārda formām (Ambrazas 1984, 104);

- 2) nevar pierādīt, ka darbības vārds *būt* ir funkcionāli adekvāts nevis vārdam, bet morfēmai, ka savienojums no dalāmības viedokļa līdzinās morfoloģiskai, nevis sintaktiskai vienībai (Paulauskienė 1994, 330–331);
- 3) nevar pierādīt, ka savienojumi ar divdabi no laika nozīmes viedokļa ir pretēji, nevis sinonīmiski vienkāršajiem laikiem, resp., ka to nozīmēm ir īpaša vieta laika nozīmju sistēmā (Paulauskienė 1994, 330–331).

Savukārt iespējamais **pamatojums pozitīvai atbildei** ir šāds:

- 1) lai aprakstītu visu lietuviešu (un arī latviešu) valodas darbības vārda formu un nozīmju sistēmu, ir jāatklāj t. s. analītisko formu un vienkāršo formu korelācija – atraudami t. s. analītiskās formas no darbības vārda formu paradigmas un pārceldami tās sintaksē, mēs saārdītu pašā valodā pastāvošus sakarus (Ambrazas 1984, 104);
- 2) analītiskajām formām piemīt īpaša gramatiskā nozīme, laika un kārtas ziņā tās veido likumsakarīgu pretstatu lokāmajām darbības vārda formām (Ambrazas 1999, 606–611).

V. Ambrazas arī norāda, ka pieeja, kurā analītisku darbības vārda formu pastāvēšana tiek noliegta, būtu nozīmīga vienīgi tad, ja būtu iespējams raksturot vārdu, norobežojoties no tā nozīmes, un vārda morfoloģisko formu identificēt ar fleksīvu formu; turklāt tādā gadījumā ne tikai lietuviešu (un latviešu), bet arī angļu, vācu un franču morfoloģijā vairs nebūtu jārunā ne par pasīvu, ne perfekta laikiem (Ambrazas 1984, 104).

Arī latviešu valodniecībā atrodami viedokļi, ka vienā vai citā savienojumā darbības vārdam drīzāk piedēvējama viena vai otra palīgnozīme (sk., piem., Valdmanis 1989, 69–71). Piem., Arturs Ozols raksta, ka no valodas struktūras viedokļa nav šķirama verba *būt* morfoloģiskā palīgnozīme no sintaktiskās un ka verbāli izteicēji, kurus veido saliktas laika formas, būtu uzskatāmi par sastata izteicējiem tāpat kā nomināli izteicēji (Ozols 1967, 346). Uz problēmu norādījis arī Aksels Holvūts (*Axel Holvoet*), sacīdams, ka būtu grūti atrast pārliecinošus pierādījumus tam, ka *esmu redzējis* u. tml. formas ir analītiskas darbības vārda formas, nevis saitiņas konstrukcijas, kur palīgverbs ir tikai laika rādītājs, – nav formālu kritēriju, pēc kuriem pirmās nošķirt no otrajām (Holvoet 2001, 36).

Tāpat jāņem vērā arī nianse darbības vārdu klasifikācijā, kādas sastopamas gan latviešu, gan lietuviešu valodniecībā, lai ilustrētu dažādu autoru pieeju un iespējamo šā jautājuma izpratni. Lai gan daudzi autori nav teorētiski pamatojuši savu izvēli darbības vārdus grupēt tieši viņu izvēlētajā veidā, arī tajā parādās konkrētā autora pieeja un uzskati (par dažādām izmantotajām klasifikācijas iespējām sīkāk sk. Ivulāne 2008).

Tātad teorētiski var raksturot trīs iespējamās interpretācijas vai izpratnes līmeņus. Tie ir šādi:

- 1) visi divdabju savienojumi ar palīgnozīmē lietotiem darbības vārdiem ir **analītiskas formas**;
- 2) **daļa** savienojumu uzskatāmi par analītiskām formām, citi – par sintaktiskām konstrukcijām (kā raksturots iepriekš);
- 3) analītiskās formas netiek atzītas, visi savienojumi, kurus veido divi vai vairāk vārdu, uzskatāmi par **sintaktiskām konstrukcijām**.

Pēdējā minētā interpretācija, lai arī, kā iepriekš norādīts, literatūrā atrodama (sk., piem., Holst 2001, 94–95), tai pašā laikā nav plaši pieņemta, jo tai, kā minēts iepriekš, ir vairāki būtiski pretargumenti. Taču pastāv iespēja arī brīvāk palūkoties uz daļu savienojumu, kas tradicionāli uzskatīti par analītiskām formām, šāda interpretācija atbilstu otrajam minētajam uzskatam.

Kopumā var secināt, ka

- 1) divdabju savienojumi ar palīgnozīmē lietotiem darbības vārdiem ir saistīti gan ar morfoloģiju, gan sintaksi – sintaktiskās konstrukcijas ar nominālas dabas divdabju formām ir pa daļai iekļautas darbības vārda kategoriju sistēmā;
- 2) ja gribētu novilkt stingru robežu starp darbības vārdu morfoloģisko un sintaktisko palīgnozīmi, būtu jāizvēlas, vai par galveno uzskatīt uzbūvi vai nozīmi;
- 3) daļai tradicionālo analītisko darbības vārda formu ir lielāka līdzība ar sintaktiskām konstrukcijām ar saitiņu, daļai mazāka; to ietekmē dinamisko un statisko formu opozīcija, jo dinamiskās ir tuvākas vienkāršajām darbības vārda formām, bet statiskās – nomināliem sastata izteicējiem ar saitiņu.

## Saīsinājumi

3 3. persona

AUX darbības vārds palīgnozīmē

G piemērs atrasts, izmantojot interneta meklētāju [www.google.lv](http://www.google.lv)

K *Līdzsvarots mūsdienų latviešu valodas tekstu korpus.*

Pieejams: [www.korpuss.lv](http://www.korpuss.lv)

M vīriešu dzimte

NOM nominatīvs

PST pagātne

PTCP divdabī

VPSV *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*

## Literatūra

1. Ambrazas, Vytautas. 1984. Dėl lietuvių kalbos veiksmažodžio morfologinių kategorijų. *Baltistica* XX (2). Vilnius: Mokslas, 100–110.
2. Ambrazas, Vytautas, Girdenis, Aleksas, Morkūnas, Kazys [et al.]. 1999. *Lietuvių kalbos enciklopedija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
3. Ambrazas, Vytautas. 2006. *Lietuvių kalbos istorinė sintaksė*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
4. Anderson, Gregory D. S. 2006. *Auxiliary Verb Constructions*. New York: Oxford University Press.
5. Crystal, David. 1999. *The Penguin Dictionary of Language*. 2<sup>nd</sup> ed. Penguin Books.
6. Holst, Jan Henrik. 2001. *Lettische Grammatik*. Hamburg: Buske.

7. Holvoet, Axel. 2001. *Studies in the Latvian Verb*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
8. Ivulāne, Baiba. 2008. Latviešu valodas darbības vārdu klasifikācija gramatizācijas aspektā. *Vārds un tā pētīšanas aspekti* 12 (1). Liepāja: Liepājas Universitāte, 233–242.
9. Ivulāne, Baiba. 2013. Darbības vārdu gramatiskās resp. sintaktiskās funkcijas. *Latviešu valodas gramatika*. Grigorjevs, J. & D. Nītiņa (red.). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 462–470.
10. Kalnača, Andra. 2013. Darbības vārda gramatiskās kategorijas. *Latviešu valodas gramatika*. Grigorjevs, J. & D. Nītiņa (red.). Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 470–545.
11. Matthews, Peter Hugoe. 1981. *Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
12. Matthews, Peter Hugoe. 1997. *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*. Oxford/New York: Oxford University Press.
13. Ozols, Arturs. 1967. Daži latviešu valodas struktūras jautājumi (Par verba būt strukturālo nozīmi latviešu valodā). Ozols, A. *Raksti valodniecībā*. Rīga: Zinātne, 1967, 343–350.
14. Paulauskienė, Aldona. 1994. *Lietuvių kalbos morfologija. Paskaitos lituanistams*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
15. Pustet, Regina. 2003. *Copulas. Universals in the Categorization of the Lexicon*. New York: Oxford University Press.
16. Radford, Andrew. 1997. *Syntax: a minimalist introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
17. Valdmanis, Jānis. 1989. Vienkāršs teikums. Ceplītis L., Rozenbergs J., Valdmanis J. *Latviešu valodas sintakse*. Rīga: Zvaigzne, 17–107.
18. *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. 2007. Bušs O., Joma D., Kalnača A., Lokmane I., Markus D., Pūtele I., Skujiņa V. Rīga: LU latviešu valodas institūts.
19. Zhirmunskij, V. M., Sunik, O. P. (red.) 1965. *Analiticheskie konstrukcii v jazykah razlichnyh tipov*. Moskva/Leningrad: Nauka.

## Summary

The article describes morphological and syntactic functions of Latvian auxiliary verbs, focusing on different ways of understanding auxiliary verbs and copulas, as well as on borderline cases of the both. In Latvian linguistics, auxiliary verbs are usually seen as the verbs used to form analytic verb forms, and copulas – as the verbs used in nominal and adverbial predicates. But there are also some different ways of interpretation available. Some authors do not recognise the existence of analytical verb forms at all, or stress the similarities between analytical verb forms and syntactic constructions, i. e., between auxiliary verbs and copulas. In the article, the problem is looked at mainly in theoretical terms. The main conclusion is that the constructions of participles and auxiliary verbs are closely related both to morphology and syntax. Both the aspect of form and the aspect of meaning is highly important in language, therefore it is not possible, and – most likely – not needed to draw a strict border between morphological and syntactic functions of auxiliary verbs.